

7

NARODNI

GOSPODAR

VSEBINA:

Zapisnik o redni skupščini Zadružne zveze. — Poročilo upravnega odbora na skupščini. — Dr. Joža Basaj: Obrestna mera za kmečko gospodarstvo. — Dr. Vlado Valenčič: Poslovanje z menicami.

PRILOGA NARODNEMU GOSPODARJU ŠTEV. 7., 1940

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta skupščina ob navedenem času ne bila sklepčna, se vrši pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu druga skupščina, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočnih članov. Tudi velja pri vseh vabilih, pri katerih ni izrecno drugače določeno, sledeči dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnje skupščine. 2. Poročilo upravnega odbora. 3. Poročilo nadzornega odbora. 4. Odobritev sklepnega računa. 5. Sklepanje o uporabi poslovnega prebitka, oziroma o pokritju poslovne izgube. 6. Predlogi in pritožbe zadrušnikov. 7. Sklepanje o razrešnici upravnemu in nadzornemu odboru. 8. Volitev upravnega odbora in namestnikov. 9. Volitev nadzornega odbora in namestnikov. 10. Določitev skupne vsote: a) do katere se sme zadruga zadolžiti; b) hranilnih vlog, ki jih sme zadruga sprejeti; c) najvišjega zneska posojila ali kredita, ki ga sme zadruga dati posameznemu zadrušniku. 11. Slučajnosti.

Redna skupščina Ljudske posojilnice v Brežicah, z. z. n. j., bo v nedeljo 28. julija 1940 ob pol 10 dopoldne v župnišču.

Redna skupščina Hranilnice in posojilnice na Krki, z. z. n. j., bo v nedeljo 28. julija 1940 ob pol 8 zjutraj v prostorih posojilnice.

Redni občni zbor Stavbne zadruge »Slomškov dom« v Ljubljani, z. z. o. j., bo v torek 23. julija 1940 ob 5 popoldne v pisarni Kmečke zveze, Ljubljana, Tyrševa cesta 38.

Redna skupščina Viničarske kreditne zadruge z. o. j. v Ljutomeru bo v nedeljo 28. julija 1940 ob 9 dopoldne v dvorani Viničarskega doma v Ljutomeru.

Redna skupščina Strojne zadruge v Olševku, z. z. o. j., bo 4. avgusta 1940 ob 9 v društveni dvorani.

I. redna letna skupščina Mlekarske zadruge z. o. j. v Trojanah bo v nedeljo 22. julija ob 3 popoldne pri g. Novaku Ivanu v Trojanah.

Redna skupščina Hranilnice in posojilnice v Ribnici na Dolenjskem, z. z. o. j., bo 28. julija 1940 ob 14.30 uri.

Redna skupščina Hranilnice in posojilnice na Trati, z. z. n. j., bo 28. julija 1940 ob 15. uri v uradnih prostorih.

Redna letna skupščina »Stroj«, nabavne in prodajne zadruge mlatilničarjev in mlinarjev v Murski Soboti, z. z. o. j., bo 18. avgusta 1940 ob 10. uri v dvorani hotela »Slon« v Murski Soboti.

*

II. redna skupščina Strojne zadruge v Biški vasi, r. z. z. o. z., bo 27. julija 1940 ob 3 popoldne v prostorih g. Opara Janeza. Dnevni red: 1. Poročilo upravnega in nadzornega odbora. 2. Odobritev računskega zaključka za l. 1939. 3. Sklepanje o likvidaciji, za pristop kot pododsek k Nabavni in prodajni zadrugi, Mirna peč. 4. Sklepanje o uporabi čistega dobička, odnosno čiste zgube. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega strojnega društva v Blatni Brezovici, r. z. z. o. z., bo v nedeljo 28. julija 1940 ob 10 dopoldne v strojnem domu. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Odobritev računskega zaključka. 3. Sprememba pravil. 4. Volitev upravnega in nadzornega odbora. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Breznu, r. z. z. n. z., bo 28. julija 1940 ob 8 zjutraj v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. Prilagoditev pravil novemu zadružnemu zakonu. 2. Volitev članov upravnega in nadzornega odbora ter namestnikov. 3. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Cankovi, r. z. z. n. z., bo v nedeljo 28. julija 1940 ob 10 dopoldne v hranilničnem prostoru. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1939. 4. Sprememba pravil v smislu novega zadružnega zakona. 5. Volitev upravnega odbora in namestnikov. 6. Volitev nadzornega odbora in namestnikov. 7. Branje revizijskega poročila in rešitve revizijske zveze. 8. Slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

Zapisnik

o redni skupščini Zadružne zveze v Ljubljani, z. z. o. j., ki je bila opravljena v Ljubljani dne 26. junija 1940

Skupščini Zveze predseduje predsednik upravnega odbora g. dr. A. Korošec, ki ugotovi, da je bila skupščina pravilno sklicana, in sicer z vabilom v 5. številki zvezinega glasila »Narodni gospodar« z dne 15. maja 1940. Vabilo je priloženo temu zapisniku.

Predsednik dalje ugotovi, da je sedaj včlanjenih v Zvezi 763 zadrug z 2.086 glasovi. Po spisku navzočih delegatov, ki je priložen temu zapisniku, se ugotovi, da ni prisotna po pravilih zahtevana polovica vseh delegatov.

Ker prva skupščina ob določeni 10. uri dopoldne ni sklepčna, prične predsednik čez pol ure novo skupščino, kateri prisostvuje 252 delegatov včlanjenih zadrug s 720 glasovi in ki je po pravilih sklepčna brez ozira na število navzočih delegatov, kakor je bilo navedeno v vabilu na prvo skupščino.

Za zapisnikarja določi predsednik Zvezinega tajnika g. Antona Kralja, za overovatelja zapisnika pa izvoli skupščina g. dr. Franca Kržana, ravnatelja Ljudske posojilnice v Ljubljani in g. Al.

Kocmurja, ravnatelja I. delavskega konsumnega društva v Ljubljani.

Nato predlaga predsednik, da se brzojavno pošlje izraz vdanosti Nj. Vel. kralju Petru II. in Nj. Vis. knezu-naměstniku Pavlu, kar so navzoči sprejeli z navdušenim vzklikanjem. Nato je bilo na predlog predsednika sklenjeno, da se pošljejo brzojavni pozdravi predsedniku kr. vlade g. Dragiši Cvetkoviću, kmetijskemu ministru g. dr. Branku Čubriloviću, finančnemu ministru g. dr. J. Šuteju, gradbenemu ministru g. dr. M. Kreku in banu dravske banovine g. dr. Marku Natlačenu.

Predsednik pozdravi nato na zborovanje došla gosta g. dr. Avgušтина Juretića, zastopnika Glavne zadružne zveze iz Beograda, ki zastopa obenem Glavno zvezo hrvatskih gospodarskih zadrug, in g. Bogdana Miletića, zastopnika Glavne zveze srbskih kmetijskih zadrug.

Zatem prebere došle brzojavne pozdrave, ki so jih poslale: Glavna zadružna zveza v Beogradu, Glavna zveza hrvatskih gospodarskih zadrug v Zagre-

bu, Glavna zveza srbskih kmetijskih zadrug v Beogradu in Zadružna matica v Splitu.

Predsednik je zatem podal naslednje uvodno poročilo:

»Danes imamo glavno skupščino Zadružne zveze, obenem pa obhajamo tudi 40letnico njenega obstanka, ki je sicer prva leta, to je do leta 1904., nosila ime Gospodarske zveze, a je tega leta začela delovati pod svojim sedanjim imenom.

Po prvem katoliškem shodu l. 1892. je v vsem našem javnem življenju pod vplivom idej dr. A. Mahniča zavladal nov duh, tako tudi v zadružnem. Dočim so prve zadruge v Sloveniji nastale v prvi vrsti iz nacionalnih razlogov, so sedaj nastopili v okviru politično strankarskih pokretov tudi socialni ter gospodarski momenti. Središče zadružnega gibanja se je preselilo iz slogarskega Celja v srce Slovenije, v Ljubljano. Baklo novega zadružnega duha, nacionalnega, socialnega in gospodarskega obenem, je vzel v svoje roke dr. Jan. Ev. Krek (Slava mu!) ter jo nosil z mladeniško navdušenostjo vse do svoje smrti.

Poleg dr. J. Ev. Kreka, ki je bil prvi med prvimi, najidealnejši med idealnimi, se je v zadružnem delu pojavilo vse polno slovenskih mož, od kmeta in delavca pa do izobraženca vseh vrst. Nobeden izmed stanov se ni postavil ob stran, temveč vsi so po svojih močeh pomagali graditi veliko zadružno delo v Sloveniji.

Meni se zdi, da se enega pridnega zadružnega delavca vendarle vse premalo spominjamo, to je bivši revizor, pokojni g. Vladimir Pušenjak. (Slava mu!) Pušenjak ni bil samo revizor, ampak tudi navdušen ideolog, ki v svojem

obligatnem nahrbtniku ni nosil samo kranjskih klobas, ampak tudi seme zadružne misli, katero je neumorno in z uspehom sejal po severnem delu naše Slovenije. Zato pa naj bo dovoljeno, da danes, ko slavimo 40letnico Zadružne zveze, tudi temu možu postavimo spomenik med možmi, ki so spomenikov vredni.

Od prvih početkov naše Zadružne zveze, katerim, mislim, od nas, ki smo danes tukaj navzočni, nihče ni kumoval, so se zgodile velike spremembe, politične, socialne in gospodarske. Nekatere so bile v njen prid, kakor n. pr. politične, a druge, kakor n. pr. gospodarske, so jo nekajkrat hudo stresle, toda zgradba zadružništva in Zadružne zveze je ostala trdna.

Še nekaj moramo omeniti. Pri nas Slovencih je zadružništvo sledilo našim svetovnim nazorom. To je bil primer skoraj pri vseh narodih, v katerih življenju je svetovno naziranje igralo kako vlogo. Toda to lahko pribijemo danes: četudi so se pred 40 leti tu in tam pojavljala med različnimi našimi zadružnimi skupinami nasprotovanja, je danes to prenehalo in zadružne organizacije živijo v miru med seboj in v plemenitem tekmovanju delujejo pri istem narodu. Vsi želimo, da tako ostane tudi nadalje, ker ne vidimo razloga, zakaj naj bi se ti medsebojni odnosi spremenili.

Zadružna zveza je danes velika organizacija, ena med največjimi v Jugoslaviji. Konec lanskega leta je štela 759 različnih zadrug, kar pomeni največje število, katero je Zadružna zveza do sedaj sploh dosegla.

Zanimiv je prerez naše Zadružne zveze, ki nam daje sliko zadružnega dela

na različnih področjih. Po zadnji statistiki je bilo: kreditne zadruge 342, nabavne in prodajne 100, živinorejske in pašniške 61, stavbinske 46, kmetijske strojne 41, mlekarske 40, združne elektrarne 27, vodovodne zadruge 25, obrtne 25, vinarske 10, razne zadruge 18, osrednje zadruge 4. Ta prerez nam obenem kaže, da poslopje združništva v Sloveniji še ni dozidano. Organizacija združništva še ni tako popolna, da bi lahko rekli: Dovolj, sedaj pa lahko počivamo!

Težko je v sedanjih nestalnih in nejasnih časih voditi združništvo. Toda čim bolj je težko, tem bolj je tudi potrebno.

Ako gledamo nazaj v prva leta naše 40letne Zdržne zveze, vidimo, da se je združništvo začelo graditi z veliko mladeniško navdušenostjo. Z istim elanom se naj poslopje tudi dozida in dovrši. Za to pa je potrebno dvojno: stari naj vztrajajo, a mladi naj nastopajo v združnem delu.

Pozivamo zato posebno našo mladino, katere je po številu in kakovosti več kot pred 40 leti, da vstopa v združno gibanje. Naj nas ne plašijo neuspehi, nesreče v preteklosti, temveč naj nas dviga in bodri tisto dobro, ki ga je združništvo v zadnjih 40 letih prineslo slovenskemu narodu, kateremu moramo vsi in povsod služiti.

Hvala vsem dosedanjim združnim delavcem za njih delo in trud, a mladim in novim kličemo: Na plan!»

V imenu Glavne združne zveze v Beogradu in Glavne zveze hrvatskih gospodarskih združ v Zagrebu je pozdravil zborovalce g. dr. Avguštin Juretič. Glavna zveza čestita Zdržni zvezi k jubileju njenega dela, ki je šlo vedno

v korist Slovenije in s tem tudi v korist vse države. Zahvaliti se moramo Bogu in modrosti kneza-namestnika Pavla, da smo ostali v teh časih krvavih bojev nevtralni, česar si želimo tudi še znaprej. Toda obetajo se nam težke socialne in gospodarske krize, ki bodo prišle v stik tudi z združništvom. Združništvo spoštuje svobodo človeka in zaradi tega se mu ni treba bati bodočnosti. Delati pa moramo še naprej na razširjanju združne misli, ki je najbolj varna. Zastonj bi se namreč mučili, če bi ne vedeli, da je duh tisti, ki oživlja in gradi. Zaradi tega moramo krščanski duh prenesti z združnega polja tudi v vse naše javno in zasebno življenje, ki bo s tem dobilo najjačjo oporo.

V imenu srbskih združarjev je pozdravil skupščino g. Bogdan Miletič, predsednik poslovnega odbora podružnice Glavne zveze srbskih kmetijskih združ v Zagrebu, ki je izjavil, da srbski združarji z zanimanjem spremljajo delo slovenskega združništva in se veselijo njegovega napredka.

Nato se preide k posameznim točkam naslednjega dnevnega reda:

1. Poročilo upravnega odbora.
2. Poročilo nadzornega odbora.
3. Odobritev sklepnega računa za leto 1939.
4. Sklepanje o uporabi poslovnega prebitka.
5. Predlogi in pritožbe združnikov.
6. Sklepanje o razrešnici upravnemu in nadzornemu odboru.
7. Volitev upravnega odbora in namestnikov.
8. Volitev nadzornega odbora in namestnikov.

9. Določitev skupne vsote: a) do katere se sme Zveza zadolžiti; b) hranilnih vlog, ki jih sme Zveza sprejeti; c) najvišjega zneska posojila ali kredita, ki ga sme Zveza dati posamezni članici.

10. Raznoterosti.

K točki 1.

O delovanju Zveze in o poslovanju upravnega odbora poda pismeno poročilo ravnatelj g. Franc Gabrovšek. Poročilo se priloži temu zapisniku.

Skupščina sklene soglasno, da se poročilo upravnega odbora vzame na znanje.

K točki 2.

Pismeno poročilo nadzornega odbora prebere njegov predsednik g. Ignacij Zaplotnik. Nadzorni odbor izjavlja, da je predloženi sklepni račun za l. 1939. pravičen in da se strinja s podatki v poslovnih knjigah. Zato predlaga, naj skupščina potrdi sklepni račun za leto 1939., poslovni prebitek v znesku 10.159.06 din dodeli splošnemu rezervnemu skladu, upravnemu odboru pa podeli razrešnico. Poročilo nadzornega odbora se priloži temu zapisniku.

Skupščina sklene soglasno, da se poročilo nadzornega odbora odobri.

K točki 3.

O sklepnem računu za leto 1939. poroča uradni ravnatelj g. dr. J. Basaj. Skupščina sklene soglasno, da se sklepni račun za leto 1939. odobri.

K točki 4.

Poslovni prebitek v znesku 10.159.06 din, ki ga izkazuje bilanca za poslovno

leto 1939., se soglasno sklene nakazati splošnemu rezervnemu skladu.

K točki 5.

Ker ni bilo vloženih nobenih predlogov in pritožb, odpade ta točka.

K točki 6.

V smislu predloga nadzornega odbora se sklene soglasno, da se podeli upravnemu in nadzornemu odboru razrešnica.

K točki 7.

Ker je potekla upravnemu odboru triletna poslovna doba, se mora na novo izvoliti ves upravni odbor. Soglasno se izvolijo v upravni odbor za triletno poslovno dobo vsi prejšnji člani, in sicer:

dr. Korošec Anton, predsednik senata itd., Beograd;

Remec Bogumil, gimnazijski ravnatelj v pokoju, Ljubljana;

dr. Capuder Karel, gimnazijski ravnatelj, Ljubljana;

Gabrovšek Franc, duhovnik, Ljubljana;

dr. Schaubach Franc, odvetnik in senator, Maribor;

Zabret Valentin, dekan in častni kanonik, št. Vid nad Ljubljano;

dr. Žitko Stanko, odvetnik v Ljubljani;

Cestnik Anton, profesor v pokoju, Celje;

Černoga Ivan, posestnik, Zdole;

Klekl Josip, župnik v pokoju, Črensovci;

dr. Leskovar Josip, odvetnik, Maribor;

Lovrač Ivan, posestnik, Podlipnica, Medija-Izlake;

Podbevšek Jernej, mestni župnik v Škofji Loki;

Štrcin Janez, posestnik, Kaplja vas pri Komendi;

dr. Žvokelj Dominik, odvetnik, Kamnik.

Za namestnike članov upravnega odbora se soglasno izvolijo:

Burnik Bogumil, major v p., Teharje pri Celju;

Majersič Ivan, načelnik zadruga »Rukno«, Tržič;

Kos Ivan, posestnik, Slov. Bistrica;

Platiša Ivan, župnik, Smlednik;

Novak Vinko, poslovodja Kmetijske zadruga, Moravče;

Bitnar Pavlin, dekan, Črnomelj.

K točki 8.

Za člane nadzornega odbora se za dobo treh let soglasno izvolijo:

Zaplotnik Ignacij, katehet in duhovni svetnik, Ljubljana;

dr. Breclj Anton, zdravnik, Ljubljana;

Fatur Jakob, mestni župnik in dekan, Radovljica;

Klemenčič Ivan, župnik, Ig pri Ljubljani;

Klopčič Josip, župnik, Dobrova pri Ljubljani;

Osana Josip, gimnazijski ravnatelj, Ljubljana;

Rihar Matej, dekan, Kamnik;

Stare Miloš, odvetnik, Ljubljana;

Steblovnik Martin, posestnik in predsednik Kmetijske zbornice, Šmartno ob Paki.

Za namestnike članov nadzornega odbora se izvolijo soglasno:

Černilec Ivan, župnik, Cerklje na Gorenjskem;

Jerič Josip, ravnatelj Ljudske posojilnice, Celje;

Jelenc Ivan, posestnik, Velike Lašče.

K točki 9.

Soglasno se sklene: a) da se Zveza sme zadolžiti do najvišjega zneska 10 milijonov dinarjev; b) da sme sprejeti hranilnih vlog in vlog v tekočem računu do 200 milijonov dinarjev; c) da sme dati posamezni članici največ 6 milijonov dinarjev kredita.

K točki 10.

Delegat Gornjak Franc (št. Ilj pri Turjaku) želi pojasniti glede kolkovanja zadolžnic. Na to vprašanje pojasni zadevo tajnik g. A. Kralj. Delegat Ivan Čatar (št. Jurij ob j. ž.) vpraša, kaj naj napravijo kreditne zadruga, katerim potече rok zaščite. Odgovori mu ravnatelj g. Franc Gabrovšek, da naj prosijo za podaljšanje zaščite, in sicer pravočasno.

Ker je dnevni red izčrpan in se nihče več ne oglasi za besedo, zaključi predsednik skupščino.

V Ljubljani, dne 26. junija 1940.

Dr. Anton Korošec l. r.
predsednik.

Anton Kralj l. r.
zapisnikar.

Dr. Franc Kržan l. r.
overitelj.

Alojzij Kocmur l. r.
overitelj.

Poročilo upravnega odbora na skupščini Zadružne zveze dne 26. junija l. 1940

Dne 19. decembra lanskega leta je minilo 40 let, odkar je bila v zadružni register vpisana Gospodarska zveza v Ljubljani, ki pa se je spremenila po sklepu občnega zbora z dne 10. decembra 1903 v Zadružno zvezo v Ljubljani. Zbrani smo torej na 40. glavni skupščini naše zadružne matice. Morda bi kdo pričakoval ob 40letnici kakih slovesnosti, toda izvršni odbor se zaradi težkih razmer, v katerih živimo, za to ni mogel odločiti. Zunanje politične razmere in iz tega izvirajoči nemir v vsem našem življenju nas sili, da s proslavami čakamo in da mislimo predvsem na obstoj in zavarovanje tega, kar imamo.

Upravičeno smo mislili, da bomo mogli ob 40letnici povedati, da je po dolgotrajnih težavah končno naše kreditno zadružništvo zopet zaživelo, da se je ob njem vse ostalo okrepilo, da je odstranjeno vse nezaupanje, da je konec kriz, da gremo veselo na novo delo v novih razmerah, toda ni nam dano, da bi mogli danes obhajati praznik vstajenja ali prerojenja.

Ne bi rad slikal preveč v črno težkoč, ki so nastale v zadnjih letih, samo kot kronist, menim je prav, da jih označim. Komaj smo na glavni skupščini leta 1938. povedali, da je denarna kriza prebolena in da začenjajo naše zadruge z novim delom, že je prihrumela nad nas jesen z vojno nevarnostjo, z novim nezaupanjem. Vse obnovitveno delo v naših kreditnih zadrugah je naenkrat zastalo. Prišla je potem pomlad 1939 z okupacijo Češke in Albanije in napetost ni več odnehala. Komaj se je malo ustavil naval na denarne zavode, ki se je

pričel jeseni leta 1938., že se je nadaljeval v pomladi leta 1939. Vsi imamo še v živem spominu, kaj smo doživeli lansko jesen. Začeli so se dvigi, strah za dinar, tezavriranje, želja po hitrem nakupu potrebnih in nepotrebnih reči. Začelo se je novo nezaupanje do denarja in denarnih zavodov. Ljudje so prebirali poročila Narodne banke o obtoku denarja, cene so rastle, beg od dinarja je bil vedno hujši. Da je kdo v teh razmerah ohranil mirno kri in naprej vlagal svoje prihranke v kak denarni zavod, je bil skoro izjema. Denarni zavodi so morali držati velike vsote zaradi likvidnosti in so se visokih vsot, ki bi jih kdo hitro dvignil, naravnost ogibali. Te razmere so v polni meri zadele tudi Zadružno zvezo in njene članice. Negotovost, ta odmev živčne vojske, ni pustila, da se zacelijo popolnoma rane, ki jih je zadala prejšnja denarna kriza.

Ko govorimo o udarcih, ki povzročajo nezaupanje in ne puste denarnim zadrugam do popolne obnovitve, je mislim prav, da zaradi popolnosti kratko omenim še te stvari: Še vedno ni končana likvidacija kmečkih dolgov. Tri leta in pol že traja delo PAB, pa še nismo pri koncu obračuna. Koliko vode bo šele preteklo, preden dobe zadruge, kar jim država dolguje na 5% državnih obveznicah! Zlepa ne bomo pozabili in preboleli udarca, ki ga je uredba po svoji osnovi in po njenem izvajanju zadala zadrugam. Vse naše zadružništvo bo dobro pomnilo, kako malo je bilo na nekaterih mestih razumevanja za težkoče, ki so jih prestajale zadruge. Za-

druge so izgubile po ogromni večini svoje rezerve in niso se upoštevali njih upravičenj stroški. Enako se jih je obravnavalo, kot kake oderuške banke na jugu države. Koliko zadrug sedaj ne more pokriti svojih režij. In kaj je vse to dalo dela in kolikim je vzelo veselje do nadaljnega dela. Kako je to škodovalo zaupanju, ki je vendar podlaga vsega gospodarskega življenja. Pomagalo se je trenutno na eni strani kmetom z odpisom dolga, škodovalo pa se je na drugi strani za bodočnost zopet istim kmetom, ker se jim uničuje njihovo gospodarsko organizacijo in njihov edini, po primerni obrestni meri dosegljivi vir kredita.

Zadruham, ki so v območju Hrvatske banovine, pa je napravila škodo tudi uredba o zaščiti male posesti pred izvršbo, ker je že itak v dovolj zmedenih časih pomnožila nezaupanje do posojilnic. Da, val agitacije za tako zaščito je pljusnil tudi k nam in povečal nemir tudi na našem denarnem trgu.

Toda obrnimo pogled od teh temnih točk k svetlejšim. Preteklo poslovno leto je prineslo Zadružni zvezi primerno državno pomoč. Vztrajnemu naporu naših vodilnih političnih faktorjev se je posrečilo, da je država žrtvovala za zadružništvo, za njegovo sanacijo in njegov napredek 50 milijonov, od katerih je prejela Zadružna zveza 9.259.490 din. Vsak uvideven državnik je vedel, da so udarci, ki so zadevali v zadnjih letih zadružništvo tako hudi, da si samo težko pomaga in da bi trajalo le predolgo, če bi moralo samo vse to preboleti. Če je hotela naša zveza vzdržati ravnotežje v bilanci, ni mogla zadrugam zvišati obrestne mere in ne oprostiti zamrznjenih naložb. Poudariti moramo torej, da

je imela ta državna pomoč čisto določen namen. Naj ob tej priliki izrečemo zahvalo vsem onim, ki so s svojim odločnim nastopom pomagali, da je prišlo do te državne podpore.

Računali smo, da bomo na podlagi državne subvencije mogli z novim letom 1940. oprostiti vse vloge. Prišli bi tako stvarno izpod zaščite. Kot veste, je žal prišlo drugače. Že omenjena vojna nevarnost je tako lepo začeti razvoj naših posojilnic spet zadržala. Te niso mogle več dobiti vlog, vse pa se je dvigalo. Normalni razvoj je bil pretrgan. Če bi Zadružna zveza oprostila vse naložbe na starem računu, bi ne pomagalo mnogo zadrugam, ampak bi vlagatelji oproščeni denar kmalu pobrali. In če bi oprostila vse, kaj bi pomagalo, če pa ne bi mogla vsega oproščenega izplačati. Saj smo izplačali v treh dneh septemberskega navala 12 milijonov in v tednu po letošnjih Binkošti 5 milijonov. Samo vojna napetost je torej zadržala, da danes Zadružna zveza dejansko še ni izpod zaščite. Tudi sedaj še ne moremo nič gotovega povedati, kdaj bi bilo mogoče oprostiti večje vsote, ker pač ne vemo, kdaj se razmere umire. Mi skušamo v teh težkih časih tako krmariti, da bi zadruge po sedanji napetosti in po končnem pomirjenju lahko hitro pridobile nazaj zaupanje svojih vlagateljev. V kolikor se nam bo to posrečilo, seveda ni odvisno samo od nas. Zadrugam gremo na roke, kolikor pač moremo in kolikor mislimo, da je prav za vso našo zadružno skupnost. Če zadrugam ne ustrezemo, tako kot bi one rade, zato še nismo njihovi nasprotniki, ampak mislimo, da delamo za nje prav. Naša skrb gre za tem, da bi se vsem godilo dobro in da bi mogli vsem enako

koristiti. Pravico in dolžnost pa imamo, da od vseh zadrug zahtevamo tesno sodelovanje z Zvezo, ker je naša moč le v takem združenem delu. Le v tesni medsebojni povezanosti, le v mesebojnem dobrem sporazumu, le v edinosti je mogoč skupen boj za napredek.

Ko govorimo o državni podpori, pri-
pomnimo, da smo podpirali tudi prizadevanje tistih zadrug, ki so bile prizadete pri nalaganju odvišnega denarja pri Hranilnem in posojilnem zavodu. Za te zadruge, ki jih je imenovana komisija sama obiskala in ocenila, se je posrečilo dobiti 5.625.000 din. Nekaj od teh zadrug je sedaj že rešenih, upajmo, da si tudi druge opomorejo. Nekaj od teh smo že tudi sprejeli v naše članstvo in smo radi poslali enega svojih uradnikov, da kot likvidator Hranilnega in posojilnega zavoda pomaga rešiti za nje, kar mogoče veliko.

Ob tej priliki moramo poudariti, da so naše zadruge našle tudi pri domači banovini mnogo razumevanja in pomoči. Posebni združni referent pri kmetijskem oddelku skrbi, da bi se banovinske podpore razdelile res pravilno in tako, da je celoti v korist. Sodelovanja banovine pri skrbi za združništvo smo zlasti veseli, ker je to za nas velika pomoč k pravilni usmeritvi združnega dela in k pravemu redu pri zadrugah. Vedno pa bomo morali seveda imeti pred očmi, da je svoboda združništva ena izmed osnov združne misli.

Preteklo in letošnje leto so morale zadruge v smislu novega združnega zakona izpreminjati pravila in upeljevati novo poslovanje. Združni zakon gotovo ni slab, ima pa premnogo znakov zakonov iz uprave naše države. Mnogo formalizma in birokratizma, ki

ga nismo poznali, je prinesel s seboj. Marsikatero zadrugo je tako splašilo novo birokratično poslovanje, da se je bati za njeno nadaljnje delo. Funkcionarji naših podeželskih zadrug delajo v veliki meri za božji lon, zato tembolj čutijo, kaj je res potrebno in kaj je le birokratična navlaka. Zakon na nekaterih mestih obravnava zadruge, kot da bi bile kake delniške družbe. Delan je tudi po načelu, da se ne sme nikomur zaupati, ampak mora biti vse pod vedno kontrolo. To pa očitno ubija iniciativo, ubija pa tudi veselje do dela pri vseh, ki se ne čutijo prisiljeni k delu, ampak se svobodno žrtvujejo v zavesti, da odgovarjajo v prvi vrsti svoji vesti in ne paragrafu. Tudi Združni zvezi je novi združni zakon naložil novega dela in novih nalog. Za enkrat je tako, da se moramo držati danih predpisov. Vsi se moramo udati v to. Marsikaj bosta čas in praksa pokazala kot odveč in tako bo prišla doba, ko bo mogoče birokratične napake zakona popraviti.

Tudi davčni predpisi nalagajo zadrugam vedno več dela in skrbi. Tudi iz tega mesta moramo opozoriti, naj bodo vse zadruge skrajno pazljive, da zado-
ste zlasti predpisom, ki zadevajo družbeni davek. Na noben način se sedaj ne sme zgoditi, da bi kaka zadruga še poslovala z nečlani. Poslovanja s člani ne zahteva samo zakon, ampak tudi davčni predpisi. Nabavne in prodajne zadruge morajo imeti pred očmi, da trgovci vedno pazijo na nje in da tudi tistim zadrugam ne prizanašajo, ki plačujejo družbeni davek. Tudi kreditne zadruge se bodo morale že zaradi oprostitve družbenega davka strogo držati združnega zakona pri nalaganju odvišnega denarja. Če nalagajo drugod izgube

davčno prostost. In ne samo to! Revijske zveze so dolžne, da o vsaki kršitvi, ki povzroči izgubo davčne oprostitve, obveste pristojno finančno direkcijo najkasneje v treh letih, ko je bila kršitev storjena, v nasprotnem primeru so odgovorne po davčnem zakonu. Ne moremo drugega, kot da prosimo zadruge, naj se tega drže, ker Zadrúžna zveza ne more nositi kazni za neposlušne članice.

V teku preteklega in letošnjega leta je zaradi novega zadrúžnega zakona moralo iskati več zadrug nove oblike poslovanja. Tudi Gospodarska zveza, ki je bila toliko let v tesni zvezi z Zadrúžno zvezo, mora spremeniti pravila v tem smislu, da dela samo s člani, drugače bi se morala spremeniti v družbo z nezadrúžno obliko. Trudili smo se, odkar je izšel novi zadrúžni zakon, da bi pridobili zadruge za to, da prevzamejo same Gospodarsko zvezo in si jo po svoje uredijo. Dolgo je bil naš trud brezuspešen. V zadnjem času pa se je odločilo nekaj zadrug, da to izpeljejo. Na sestanku, dne 29. aprila je sklenilo 44 nabavnih in prodajnih zadrug, naj se spremene pravila Gospodarske zveze tako, da bo delala z zadrugami. Izvoljen je bil pripravljalni odbor, ki je vodil razgovore in, ki bo danes popoldne končal svoje delo na izrednem občnem zboru Gospodarske zveze, na katerem se izvoli iz srede zadrug nov odbor. Da je bilo to mogoče izpeljati, se je zahvaliti g. banu. Bil je tej akciji toliko naklonjen, da je za nekaj let prevzela banovina subsidiarno garancijo in tako omogočila za obratovanje potrebni kredit. Ob 40-letnici svojega imena dobiva torej tudi Gospodarska zveza drugo obliko. Želimo, da bi bila ta preosnova te-

melj večjemu razmahu vsega našega blagovnega zadrúžništva. Moramo se seveda pri tem delu za povzdigo kmečkega gospodarstva po zadrugah varovati vsake pretirane misli na hiter dobiček in na trenutne koristi. Če kje velja, velja v zadrúžništvu: »iz malega raste veliko«. Pri vsem delu v zadrúžništvu se moramo varovati želje po hitrem dobičku in neplodne demagogije, ki slika malemu človeku hitre uspehe, ki jih potem navadno ni in ki se jih da priboriti počasi, s požrtvovalnim delom.

S tem prehajamo na važno delo vsega zadrúžnega gibanja, na zadrúžno propagando. Ta mora imeti dvojen smisel. Širiti zadrúžno organizacijo in skrbeti za pravega zadrúžnega duha med člani. Vsaka zadruga je gospodarska zadruga, pospešuje gospodarstvo svojih članov, zato ni umestno, da skušajo priti pod zadrúžno obliko gibanja, ki bi svojo nalogo prav tako vršila kot društva, ali pa da se ustanavljajo zadruge brez premisleka, ali imajo res kak gospodarski delokrog. Pri nas na Slovenskem imamo zadruge, ki so tako životarile, da se ena na primer 18 let ni spomnila, da ni včlanjena v nobeni Zvezi in da jo šele novi zadrúžni zakon priganja, da se zave svojega pravega obstoja. Še vedno imamo zadruge, ki so samo zadruge na papirju, ali pa zadruge, ki so zadruge le, da bi ušle nekaterim davkom. Zato ni dovolj širiti zadrúžništvo samo po številu, ampak ga je treba res prav usmeriti, da ne mahamo po zraku. Drugo pa je, v zadrúžnih vrstah gojiti pravega duha. Trdijo, da je končana doba liberalizma s pretiranim poudarkom individualne svobode in da gremo naproti dobi, kjer je močan poudarek na skupnosti. To novo skupnost bodo zopet tvo-

rili posamezniki, vprašanje pa bo, ali prostovoljno, ali prisiljeno. Mi želimo, da bi bil novi red, red svobode, ne nasilja, zato želimo človeka, ki bo vzgojen za skupnost in ki se bo tej skupnosti prostovoljno uklonil. Vzgoja za skupnost pa zahteva požrtvovalnosti za druge, zahteva medsebojne ljubezni in samoodpovedi. Zato mora zadružništvo, ki hoče novo družbo, tudi vzgajati človeka, ki naj tvori to novo družbo v teh zadružnih čednostih. Brez nravnih presnov, brez obnove človeka, nam vse delo za novo družbo ne bo nič pomagalo. Naj bi bilo zadružništvo dobra priprava za nov gospodarski red svobode in ne nasilja. Zato pa je tako potreba v zadružni propagandi pouka in neprestanih opozoritev na napake, ki se pojavljajo v zadružništvu. Zadružna propaganda naj torej ne širi le ustanavljanje zadrug, ampak goji pravega zadružnega duha povsod. Skuša naj spraviti v zadruga več reda, med člane več discipline, v vse delo pa veliko resnobo. Kako je na primer pri nas potreba vzgoje samozavesti in zaupanja v svoje lastno delo. Saj vidimo, da se smatra kot prvo delo marsikatero nove zadruga, da išče podporo, kot da je gospodarsko življenje zadrug osnovano na javni miloščini.

V teh smereh mora torej iti propagandno delo. Zadružna zveza je to skušala doseči z raznimi sredstvi. Priredila je zlasti v zimski in pomladni dobi preteklega leta veliko število tečajev, pošiljala je predavatelje ob raznih prilikah zadrugam in se po svojih funkcionarjih udeleževala občinih zborov posameznih zadrug. Dobro vemo, da eno predavanje ljudske miselnosti še ne izpremeni, toda nekaj vedno ostane.

Za propagando zadružne misli je skrbel Narodni Gospodar, ki se je tiskal v 1.550 izvodih. Mnogo se je pisalo o zadružništvu tudi v drugem časopisju, kar so oskrbeli naši zadružni delavci. Na tem mestu bi bilo poudariti, da je tudi velik del vsakdanje korespondence posvečen pouku in nasvetom posameznim zadrugam, ali posameznim funkcionarjem po deželi. Mnogo upanja stavimo na gojence naše Zadružne šole, ki ima sedaj dva letnika in dosega nasplošno lepe uspehe. Četudi ne moremo biti z vsakim, ki je odšel iz Zadružne šole popolnoma zadovoljni, vendar večina poskuša v praktičnem življenju uporabiti pridobljeno znanje za napredek zadružništva v svojem kraju. Če govorimo o zadružni šoli, bi le dvojno željo radi na tem mestu poudarili: prva je, da pridejo v šolo res taki fantje, katerih misel je, da ostanejo zadružni delavci v domačem kraju. Druga želja pa je, da bi se noben zaradi tega, ker je bil nekaj mesecev v mestu, ne navzel prazne domišljavosti in ne delal doma potem težav, namesto da bi bil ravno zaradi večjega poznanja potreb zadružništva najvztrajnejši in najponižnejši hlapec zadružne misli.

Revizijsko delo je opravljalo 5 revizorjev. Izvršenih je bilo v letu 1939 329 revizij. S tem pa seveda nikakor ni izčrpano delo revizorjev, ker so izvršili tudi ogromno drugega dela, zlasti pri sestavi in pregledu računskih zaključkov. Pri 376 računskih zaključkih naših zadrug so morali sodelovati revizorji. Govorili smo zgoraj, da je treba v zadruga spraviti več reda. Na tej točki nastane vsako leto nekaj sporov, ker se redu včasih kaka zadruga zlepa noče podvreči. Radi priznamo, da se zadru-

gam kopiči v zadnjih letih zaradi likvidacije kmečkih dolgov, zaradi novega združnega zakona, zaradi raznih davčnih predpisov mnogo dela, ki ga težko opravijo neplačani funkcionarji zadrug, toda revizor ne more drugače, kot da zahteva tudi v takem primeru popoln red. Pisarna je prejela 11.773 dopisov in jih odposlala 12.150. Odposlanih pa je bilo poleg tega 28 okrožnic v 9.000 izvodih.

Število članic je znašalo ob koncu leta 1939 739. V letu 1939. je pristopilo 40 zadrug, odpadlo pa jih je 27. Od teh je bilo 15 izključenih, večinoma zadruge, ki niso hotele poznati reda, ali pa se je izkazalo, da so zadruge na papirju.

Gmotno stanje Zadružne zveze moramo smatrati za dobro. Težave, s katerimi

se je borila v zadnjih letih, so premagane. Kot sem že poudarjal, bi Zadružna zveza lahko šla izpod zaščite, če bi bili časi normalni. Upajmo, da se to kmalu zgodi. Naša bilanca je uravnotežena kljub težavam, ki nastajajo zaradi tega, ker je treba držati v teh časih ogromne vsote likvidne.

Štirideset let je lepa doba. Zadružna zveza more pokazati tudi na lepo in uspešno delo za napredek slovenskega naroda. Zgodovinar našega naroda ne bo mogel mimo njenega imena in njenih uspehov. Nas vseh, gg. delegati, je naloga, da storimo tudi za naprej svojo dolžnost do združništva v polni meri, potem smemo upati, da se bo delo naše Zveze tudi v bodoče razvijalo blagoslovljeno kot doslej.

Dr. Jože Basaj:

Obrestna mera za kmečko gospodarstvo (Konec.)

(Predavanje v Radio Ljubljana.)

10. Povedali ste nam razloge, ki so odločilni za nižje obresti pri kmečkih posojilih. Ali pa se ta nižja obrestna mera sama od sebe uveljavlja? Ali si jo morajo kljub odločilnim razlogom, ki ste nam jih navedli, kmetje še le izvajati?

Na svetu je že tako, da nam nič ne pride v roke in nič ne pade v usta samo od sebe ampak da se moramo za vsako stvar boriti, četudi je na prvi pogled razumljiva, pravična in utemeljena. Tako mora tudi kmet svojo utemeljeno pravico po nižji obrestni meri uveljavljati. Pot, po kateri pride kmet do te pravice, pa je **izobrazba in organiziranost kmeta**. Čim bolj izobražen in čim bolj organiziran je kmet, tem bolj pride do svojih pravic v vseh smereh, tako

tudi v pogledu obrestne mere za posojila.

a) Kjer je kmet izobražen in organiziran, si predvsem sam pomaga. **To je samopomoč kmeta v njegovi združni organizaciji, za posojila v njegovi kreditni organizaciji.** Kmet si je po načelu samopomoči osnoval lastne denarne zavode. To so slovite kreditne zadruge po Rajfajzenovem vzgledu. Take zadruge so si osnovali in se jih oklenili kmetje skoro po vsem svetu.

b) Izobražen in organiziran kmet pa tudi s smotrnim delom doseže, da **tudi država stori svojo dolžnost**, da izda potrebne zakone in ustanovi iz javnih sredstev posebne zavode za kmečka po-

sojila pod najugodnejšimi pogoji. V vseh državah, ki so storile napram kmečkemu stanu svojo dolžnost, imamo posebne agrarne denarne ustanove, ki gojijo posebno dolgoročni, hipotekarni kredit za kmeta.

Visoke obresti v kmečkem gospodarstvu pa so redoma v onih državah, pri onih narodih, kjer je kmet še neuk in neorganiziran.

Če smo omenjali dolžnost države glede kmečkega kredita, naj **kot vzgled navedemo našo državo, ki je že veliko žrtvovala za to, da se vprašanje kmečkega kredita čim ugodneje reši.** Kljub temu, da je kreditno združništvo, torej samopomoč kmeta v naši državi precej razvita, je vendarle že leta 1925, bilo pri nas osnovano po francoskem zgledu ravnateljstvo za kmetijski kredit (direkcija za poljoprivredni kredit), kateri so bila stavljena na razpolago velika sredstva, da zgradi mrežo zadrug za kmetijski kredit in njihovih zvez, banovinskih zadrug za kmetijski kredit. Ker ta poskus ni pokazal uspehov, ker se ni obneslo ustanavljanje zadrug za kmetijski kredit od zgoraj, je bila ta organizacija kmetijskega kredita prepuščena kmetom, da jo po načelih samopomoči in svobodnega združništva razvijajo in vodijo naprej sami. Država pa je leta 1929. osnovala s 700 milijoni delniške glavnice Privilegirano agrarno banko. Žal pa tudi ta drugi poskus z razmeroma velikimi sredstvi ni dobro uspel in sedaj je ta ustanova v glavnem orodje vlade, da z njim izvaja uredbo o likvidaciji kmečkih dolgov.

Ta primer gotovo glasno govori o tem, kako se država zaveda svoje dolžnosti in odgovornosti glede kmečkih po-

sojil in koliko je za ugodno rešitev te zadeve država žrtvovala.

11. Omenjali ste kot prvi in najuspešnejši način za rešitev kmečkega kredita samopomoč kmeta v lastni združni organizaciji. To so kmečke kreditne zadruge. Kako pa morejo te vplivati na znatno znižanje obresti pri kmečkih posojilih?

a) Kreditne zadruge si postavijo kot prvo nalogo to, da **navajajo k štednji** zlasti kmečko ljudstvo in zbirajo kmečke prihranke kot hranilne vloge, ki jih ljudstvu skromno obrestujejo.

b) Te kmečke prihranke dajejo potem prvenstveno kmetom kot **posojila za izboljšanje**, napredek in oživiljenje kmečkega gospodarstva. One pri tem izvajajo načelo: **Kmečki denar kmetu, kmečki prihranek za kmečki napredek.**

c) V teh posojilnicah pa se dajejo posojila **po čim nižji obrestni meri.** To je v teh posojilnicah mogoče, ker same kmečke prihranke, kot smo rekli, le skromno obrestujejo in ker take posojilnice poslujejo z najmanjšimi stroški in se delo v glavnem vrši po načelu: »Zastonj, za božji lon«. Naposled imajo take posojilnice zaradi tega občekoristnega namena tudi še davčne in taksne ugodnosti.

Ako ne za razmere naše države, moremo gotovo trditi za razmere Slovenije, da je bilo vprašanje cenenega kmečkega kredita pod najugodnejšimi pogoji v kreditnih zadrugah uspešno rešeno. Organizacija našega kmetijskega kreditnega združništva je bila na višini in bi bila svoje uspešno delo nadaljevala, ako ne bi bila nastopila v jeseni leta 1931. strahovita denarna kriza in za njo takoj gospodarska, posebno kmetijska gospodarska kriza. Ta kriza je povzročila, da je postala potrebna za-

konska zaščita kmečkih dolžnikov, ki je po več kot 4 letnem zavlacovanju bila zaključena z uredbo o likvidaciji kmečkih dolgov. Kreditna organizacija našega kmeta je bila z vsem tem najhujše prizadeta, najhujše oškodovana. Če smo zgoraj imenovali delo za razdolžitev kmeta, zgodovinsko delo, moramo pa istočasno poudariti, da je s to uredbo tudi uničen kmečki kredit za bodoče. Žal pa še tekom celih treh let ni bilo podvzeto kaj takega, da bi bil kmečki kredit končnoveljavno in uspešno obnoven.

12. Po Vašem je vprašanje kmečkega kredita sedaj na tleh. Za kmeta torej ni kredita niti v njegovi kreditni organizaciji niti v državnih kreditnih ustanovah kot je Agrarna banka. Kakšen pa naj bi bil izhod iz te zagate?

Splošno je spoznanje, da je kmečki stan potreben državi ne le za proizvajanje živeža in mnogih surovin za obrt in industrijo, marveč tudi za varstvo reda in miru in za ohranitev verskega in нравnega življenja. Ker je to prepričanje živo, zato bo treba vse storiti za ugodno rešitev vprašanja kmečkega kredita. Najbolj prirodna in tudi najlažje izvedljiva pa je **taka rešitev, da se za kreditiranje kmeta zopet usposobijo njegove kmečke posojilnice.** Res imamo danes tudi Privilegirano agrarno banko. Toda ta kreditna organizacija niti zdaleč ni tako pri roki, tako pripravna in naposled tako poceni za kmeta in njegov kredit kot so bile kmečke posojilnice. Kmet pozna posojilnico in tiste, ki jo vodijo. Uprava posojilnice pozna kmete v svojem okolišu, njihovo gospodarstvo in njihove moralne kakovosti. Tako so na obeh straneh dani najboljše pogoji za res pametno kreditiranje.

Usposobiti kmečke posojilnice za to, da bi mogle zopet dovoljevati kmečka posojila, to pa pomeni odtajati one ogromne vsote, ki so posojilnicam zamrznile s predajo kmečkih dolgov na Agrarno banko. Treba je torej posojilnicam pomagati, jim odtajati in razgibati tiste vsote, ki so zamrznile zaradi krize v kmečkem gospodarstvu in ki so po uredbi o likvidaciji kmečkih dolgov s predajo na Agrarno banko še naprej zamrznjene. Zamrznjene so deloma v terjatvah posojilnic napram Agrarni banki v tekočem računu, ki se obrestujejo po 5% in vračajo v enakih letnih obrokih v teku 14 let. Zamrznjena so deloma v 5% obveznicah za likvidacijo kmečkih dolgov, v katerih je pa denar posojilnic oziroma vlagatelj zamrznjen kar za 20 let in enako po 5%.

Te ogromne zamrznjene vsote posojilnic so glavna zapreka, da posojilnice danes ne morejo zadovoljiti niti vlagateljev, ki bi želeli, da so jim njihove vloge vsak čas na razpolago, niti kmetov, ki bi želeli od posojilnic posojila za svoje gospodarstvo.

Jasno pa je, da ni krivda na posojilnicah, če je njihov denar na ta način zamrznil, kajti to se je zgodilo z državnim zakonom: z uredbo o likvidaciji kmečkih dolgov. Ker je torej tako odločila država s svojim zakonom, bi bila dolžnost države, da z drugim zakonom pomaga posojilnicam k mobilizaciji zamrznjenih vsot, ker bi s tem pomagala tudi vlagateljem posojilnic in obenem tudi posojila potrebnim kmetom.

Res je leta 1958, Poštna hranilnica dovoljevala kredite posojilnicam na zastavo tega, kar imajo zamrznjenega pri Agrarni banki na tekočem računu in v 5% obveznicah. Toda te lombardne kre-

dite je Poštna hranilnica dovoljevala le do višine 50 %, torej do polovice tega, kar imajo dejansko posojilnice zamrznjenega. Pa niti teh 50 % kredita niso dobile vse posojilnice. Ta pomoč je bila torej le polovična pomoč in le za del posojilnic.

Zato je rešitev vprašanja kmečkega kredita mogoča z najmanjšimi žrtvami za državo in na najuspešnejši način za kmeta le tako, da se vrne likvidnost kmečkim posojilnicam. To, kar imajo kmečke posojilnice zamrznjenega pri Agrarni banki na tekočem računu in v 3 % obveznicah, to naj se jim stavi v

celoti na razpolago v gotovini. To je bila in je še danes zahteva zadružništva v celi državi. Ako hoče država uspešno reševati vprašanje kmečkega kredita, mora to storiti le potom organizacije kmečkih kreditnih zadrug, ki je preizkušena, ki je v posel vpeljana in ki združuje v sebi res najboljše in najnaprednejše kmečke gospodarje. Treba je le kmečkim posojilnicam odtajati to, kar jim je v zadnjih letih vsled krize kmečkega gospodarstva in potem vsled državnega zakona o likvidaciji kmečkih dolgov zamrznilo.

Dr. Vlado Valenčič:

Poslovanje z menicami

(Nadaljevanje.)

Blanko menice

V svojem poslovanju z dolžniki uporabljajo denarni zavodi tudi blanko menice. Na teh menicah se nahajajo podpisi vseh meničnih zavezancev, ki so za odobreni kredit v zvezi, v ostalih točkah pa je menica neizpolnjena. Taka menica ima namen, da služi denarnemu zavodu, ki je kredit dovolil, kot kritje za ta kredit. Menico bo izpolnil tedaj, ko bo kredit odpovedal in zahteval plačilo.

Kot smo videli v našem primeru izpolnjene menice (glej sliko v št. 6 Narodnega Gospodarja), je v njej označena vsota, ki jo je treba plačati in tudi dan, kdaj je treba plačati. Tako je menica izpolnjena v primeru, ko je dolžniku dovoljen eskontni kredit, ki ga mora vrniti točno ob določeni dospelosti. Pri tem kreditu dobi dolžnik izplačano menično vsoto manj obresti od

dneva izplačila pa do dneva dospelosti. To je postopek, ki ga imenujemo menični eskont. Ob dospelosti pa mora vrniti celo menično vsoto.

Menični eskont ni za vsakega dolžnika vedno primeren ravno zaradi točno v naprej določene dospelosti. V primerih, ko se dospelost kredita ne določi v njej, izroči dolžnik denarnemu zavodu menice in blanko. To prihaja v poštev zlasti pri kreditih v tekočem računu, ki običajno niso dovoljeni za točno določen čas.

Če dolžnik kredit v tekočem računu, za katerega je dal kritje z menico ali pa več menicami do višine odobrenega kredita, v redu likvidira, niti ne pride do izpolnitve menic. Denarni zavod bo izpolnil blanko menico svojega dolžnika tedaj, ko mu kredit odpove in ga izterja. Seveda je treba o izpolnitvi menice obvestiti dolžnika in sozavezan-

ce, ter jih pozvati, da ob dospelosti menico plačajo.

Pri naknadni izpolnitvi menic in blanko obstoji možnost, da bodo menični zavezanec prigovarjali, češ da je bila izpolnitev iz katerega koli vzroka proti dogovoru. Da se posojilnica vsem neupravičenim prigovorom meničnih zavezancev že v naprej izogne, naj jim da, ko sprejme menico z njihovimi podpisi, podpisati tudi menično izjavo, s katero ji priznajo pravico izpolniti menico in blanko.

Primer menične izjave bi bil sledeč:

P. n.

Hranilnica in posojilnica

Kranj.

Za sigurnost odobrenega posojila, kredita, do iznosa

Din

proti % obrestim, sem Vam izročil med drugim tudi, komadov svojih blanko menic, na katerih so podpisani kot
akceptant
kot izstavitelj
kot žiranti
za skupni znesek Din

Izrecno dovoljujem in Vas pooblašчам, da smete omenjene blanko menice — proti naknadnemu obvestilu — vsak čas izpolniti s poljubno zapadlostjo, jih staviti v promet in jih po svoji volji domicilirati pri sebi ali drugje, ter se hkrati obvezujem, da bom te menice ob dospelosti v gotovini plačal oziroma z Vašim privoljenjem zamenjal z novimi menicami (prolongati), s katerimi lahko isto tako postopate.

Dalje se odrekam pravici kakršnega koli ugovora proti tem menicam, zlasti ugovora neprejete valute.

Na omenjenih menicah kot izstavitelj odnosno žiranti, podpisani menični obvezanci pri-trjujemo, da smo z gornjo izjavo popolnoma sporazumni in je ta tudi za nas v vsakem oziru obvezna.

V Kranju, dne

Podpisi meničnih zavezancev:

Menična izjava je pri menici in blanko neobhodno potrebna, zato naj posojilnica vedno zahteva poleg menice tudi izjavo, ker se bo na ta način izognila v primeru izterjevanja marsikateri ne-všečnosti.

Plačilo menice

Običaj je, da denarni zavodi pred dospelostjo menice pozovejo dolžnika, naj menico ob dospelosti plača. Tak poziv je na vsak način potreben v primerih, ko je bila naknadno izpolnjena menica in blanko. Na plačilo bo posojilnica normalno pozvala glavnega dolžnika — akceptanta, umestno pa bo mogoče pozvati v kakšnem primeru tudi katerega izmed ostalih podpisnikov

Važno je, da je kot plačilni kraj na menici označena posojilnica, ker bi jo sicer, ako ni domicilirana pri posojilnici, morala predložiti v plačilo na plačilnem kraju, kajti po menični dolg je treba iti. Menični zavezanec lahko plača menico na dan dospelka ali pa na enega izmed dveh delavnikov, ki pride-ta takoj za njim. Če je dan dospelka menični praznik (menični prazniki so določeni s posebno uredbo ministra pravde), je prvi plačilni dan prvi sledeči delavnik.

Ko menični zavezanec menico plača, mu jo posojilnica izroči s potrdilom na njej, da je plačana. Ako plača samo delno, se to plačilo na menici zabeleži, dolžniku pa se izda posebna priznanica, menico seveda zadrži posojilnica.

Protest menice

Ako menični zavezanec odkloni plačilo menice, je treba to odklonitev ugotoviti z javno listino, menico je treba, kakor pravimo, protestirati. Proteste vzdigujejo javni notarji, kjer pa teh ni

ali če je notar od protesta izključen, jih vzdigujejo okrajna sodišča.

Protistirati se mora menica tekom plačilnega roka, in sicer na plačilni dan ali eden dveh delavnikov, ki prideta za njim.

V primeru, ko izroči posojilnica v protest menico svojega dolžnika, jo mora sama indosirati (podpisati na hrbtu menice), tako da je zadnji indosant in kot taka legitimirana kot imetnik.

O tem, da menica ni plačana, mora posojilnica v štirih delavnikih po dnevu protesta obvestiti svojega indosanta in trasanta, to je zadnjega podpisnika in tistega, ki je podpisal kot izstavitelj. Priporočiti pa je, da posojilnica obvesti o protestu vse podpisnike izvzemši glavnega dolžnika — akceptanta. Najboljše je, če se ta obvestila pošljejo s priporočenimi pismi.

Izložitev menice in zastaranje

Vsi podpisniki menice odgovarjajo imetniku, kot sem že omenjal, solidarno. Če menica ni bila plačana ter je bila zaradi neplačila protestirana, jo je treba iztožiti. Posojilnica ima pravico postopati zoper menične zavezanke po-

samenzo ali pa zoper več njih ali pa zoper vse skupaj; pri tem se ni dolžna držati reda, v katerem so se zavezali. Uveljavljanje pri sodišču zoper enega zavezanca ne brani, da ne bi imetnik postopal zoper ostale, najsi pridejo za onim, zoper katerega je najprej postopal. Odvisno bo pač od posameznega primera, za kakšen postopek se bo posojilnica odločila.

Menični zakon vsebuje glede zastaranja posebne roke, ki jih je treba seveda točno upoštevati, če hočemo uveljaviti meničnopravne zahteve.

Najdaljši je rok zastaranja meničnopravnih zahtevkov zoper akceptanta. Napram temu zastarajo čez tri leta od dospelosti. Meničnopravni zahtevki zoper indosante in zoper trasanta (izstavitelja) zastarajo čez leto dni od pravočasno vzdignjenega protesta. Po preteku teh rokov posojilnica zoper zavezanke svoje terjatve ne more meničnopravno uveljavljati, ampak le po predpisih občega državlanskega zakona. Zato je treba posebno paziti, da se teh rokov ne zamudi, ker bi sicer izgubili prednosti, ki jih ima menica kot kreditna listina.

Redna skupščina Živinorejske selekcijske zadruga v Olševku, z. z. o. j., bo 4. avgusta 1940 ob pol 8 zjutraj v Društveni dvorani. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnje skupščine. 2. Čitanje revizijskega poročila z dne 24. julija 1939. 3. Poročilo upravnega odbora. 4. Poročilo nadzornega odbora. 5. Odobritev sklepnega računa za leto 1939. 6. Sklepanje o uporabi poslovnega prebitka. 7. Predlogi in pritožbe zadružnikov. 8. Sklepanje o razrešnici upravnemu in nadzornemu odboru. 9. Volitev upravnega odbora in namestnikov. 10. Volitev nadzornega odbora in namestnikov. 11. Določitev skupne vsote, do katere se sme zadruga zadolžiti. 12. Slučajnosti.

Redna skupščina Mlekarske zadruga v Olševku in Visokem, z. z. o. j., bo 4. avgusta 1940 ob pol 11 dopoldne v Društveni dvorani. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnje skupščine. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo upravnega odbora. 4. Poročilo nadzornega odbora. 5. Odobritev sklepnega računa. 6. Sklepanje o uporabi poslovnega prebitka. 7. Predlogi in pritožbe zadružnikov. 8. Sklepanje o razrešnici upravnemu in nadzornemu odboru. 9. Volitev upravnega odbora in namestnikov. 10. Volitev nadzornega odbora in namestnikov. 11. Določitev skupne vsote, do katere se sme zadruga zadolžiti. 12. Slučajnosti.

Izredna skupščina »Razvoja«, produktivne in prodajne zadruge lesnih in tekstilnih izdelkov in igrač v Dobrépoljah, z. z. o. j., bo 28. julija 1940 ob 5 popoldne v dvorani Jakličevega doma. Dnevni red: 1. Predlogi in pritožbe zadružnikov. 2. Sklepanje o likvidaciji zadruge. 3. Volitev likvidatorjev. 4. Slučajnosti.

Zadruga za štednjo i. zajmove u Dolnjog Dubravi, r. z. sa n. j., održavati će godišnju glavnu skupštinu na dan 28. julija 1940 ob 14 sati poslije podne. Dnevni red: 1. Izvještaj uprave i nadzorstva. 2. Čitanje zapisnika iz prošle godine glavne skupštine. 3. Odobrenje računskog zaključka za godinu 1939. 4. Biraenje nove uprave i nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Obćni zbor Hranilnice in posojilnice v Dragi, r. z. z. o. z., bo v četrtek 25. julija 1940 ob 9 dopoldne v posojilniških prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za l. 1939. 4. Sprejem novih zadružnih pravil po novem zadružnem zakonu. 5. Volitev upravnega in nadzornega odbora. 6. Slučajnosti.

Redni občni zbor Gospodarske zadruge na Frankolovem, z. z. o. z., bo 28. julija 1940 ob pol 8 dopoldne v prostorih Posojilnice. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora. 2. Poročilo upravnega odbora. 3. Poročilo nadzornega odbora. 4. Odobritev sklepnega računa za leto 1939. 5. Sklepanje o uporabi poslovnega prebitka. 6. Sklepanje o razrešnici upravnemu in nadzornemu odboru. 7. Volitev upravnega odbora in namestnikov. 8. Volitev nadzornega odbora in namestnikov. 9. Določitev skupne vsote: a) do katere se sme zadruga zadolžiti; b) hranilnih vlog, ki jih sme zadruga sprejeti; c) najvišjega zneska posojila ali kredita, ki ga zadruga sme dati posameznemu zadružniku. 10. Sprememba pravil po novem zadružnem zakonu. 11. Sklepanje o pristopu k Osrednji kmetijski zadruzi z o. j. v Mariboru. 12. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice za Izlake in okolico, r. z. z. n. z., bo v nedeljo 11. avgusta 1940 po prvi sveti maši v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1939. 4. Sklepanje o uporabi čistega dobička. 5. Sklepanje o razrešnici upravnemu odboru. 6. Volitev načelstva in nadzorstva. 7. Pritožbe in prošnje članov. 8. Sprememba pravil. 9. Slučajnosti. — Če ob navedenem času ne bi bilo zadosti članov za sklepčnost, bo čez sedem dni drugi občni zbor, ki bo sklepal ob vsaki udeležbi.

Izredni občni zbor I. delavskega konzumnega društva na Jesenicah, r. z. z. o. z., bo 21. julija 1940 ob 10 dopoldne v zadružnih prostorih. Dnevni red: 1. Prilagoditev pravil novemu zadružnemu zakonu. 2. Izbris 4 članov upravnega odbora. 3. Določitev zneska, do katerega se sme zadruga zadolžiti. 4. Slučajnosti.

Redni letni občni zbor Nabavne in prodajne zadruge v Izlakah, z. z. o. j., bo 28. julija 1940 ob 8 zjutraj v zadružni dvorani. Dnevni red: 1. Poročilo upravnega odbora. 2. Poročilo nadzornega odbora. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1939. 5. Sklepanje o uporabi poslovnega prebitka. 6. Sklepanje o razrešnici upravnemu in nadzornemu odboru. 7. Volitve upravnega in nadzornega odbora. 8. Sklepanje zaradi hiše V. Omahne. 9. Sklepanje, do katere vsote se sme zadruga zadolžiti. 10. Sprememba pravil v § 41., odst. 4. 11. Predlogi in pritožbe zadružnikov. 12. Slučajnosti. — Če bi ob navedeni uri ne bilo dovoljno število članov, ki je potrebno za sklepčnost, bo čez 15 dni na istem mestu, ob istem času in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki bo sklepal veljavno brez ozira na število navzočih članov.

Redna skupščina Lončarske produktivne zadruge v Komendi, z. z. o. j., bo 23. julija 1940 ob 9 dopoldne v prostoru zadružne delavnice v Komendi. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnje skupščine. 2. Poročilo upravnega odbora. 3. Poročilo nadzornega odbora. 4. Odobritev sklepnega računa. 5. Sklepanje o uporabi poslovnega prebitka. 6. Predlogi in pritožbe zadružnikov. 7. Sklepanje o razrešnici upravnemu in nadzornemu odboru. 8. Volitev upravnega odbora in namestnikov. 9. Volitev nadzornega odbora in namestnikov. 10. Določitev skupne vsote, do katere se sme zadruga zadolžiti. 11. Sprememba delovnega reda. 12. Slučajnosti.

Redna skupščina Kmečke hranilnice in posojilnice v Konjicah, z. z. n. j., bo 28. julija 1940 ob 7 zjutraj v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. Poročilo upravnega odbora. 2. Poročilo nadzornega odbora. 3. Branje revizijskega poročila in rešitev revizijske zveze. 4. Odobritev sklepnega računa za poslovno leto 1939. 5. Sklepanje o uporabi poslovnega prebitka oziroma o pokritju poslovne zgube. 6. Predlogi in pritožbe zadružnikov. 7. Sklepanje o razrešnici upravnemu in nadzornemu odboru. 8. Volitve upravnega odbora in namestnikov. 9. Določitev skupne vsote: a) do katere se sme zadruga zadolžiti; b) hranilnih vlog, ki jih sme zadruga sprejeti; c) najvišjega zneska posojila ali kredita, ki ga sme zadruga dati posameznemu zadružniku. 10. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Gospodarske zadruge na Koroški Beli, r. z. z. o. z., bo v nedeljo 4. avgusta 1940 ob 3 popoldne v dvorani cerkvene hiše na Koroški Beli št. 34. Dnevni red: 1. Sprememba pravil. 2. Slučajnosti.

Redni občni zbor Ljudske hranilnice in posojilnice v Rečici ob Savinji, r. z. z. n. z., bo 11. avgusta 1940 ob 9 dopoldne v prostorih posojilnice. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1939. 4. Prilagoditev pravil novemu zadružnemu zakonu. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Zetalah, r. z. z. n. z., bo 28. julija 1940 ob 2 popoldne v prostorih posojilnice. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Sprememba pravil (prilagoditev novemu združnemu zakonu). 3. Volitev upravnega in nadzornega odbora. 4. Določitev sprejemanja višine hranilnih vlog in izposojil. 5. Določitev višine deležev. 6. Odobritev računskega zaključka za leto 1939. 7. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Leskovici, r. z. z. n. z., bo v četrtek 25. julija 1940 ob 8 zvečer v uradnih prostorih hranilnice. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora. 2. Poročilo upravnega odbora. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1939. 5. Sprememba pravil po novem združnem zakonu. 6. Volitve. 7. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Slivnici pri Mariboru, r. z. z. n. z., bo v nedeljo 28. julija 1940 ob pol 8. uri. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrditev računskega zaključka za leto 1939. 3. Poročilo o reviziji. 4. Prilagoditev pravil po novem združ. zakonu. 5. Volitev članov upravnega odbora in namestnikov. 6. Volitev članov nadzornega odbora in namestnikov. 7. Slučajnosti.

Skupščina Mlekarske zadruge za Slovenj Gradec in okolico v Slovenj Gradcu, r. z. z. o. z., bo v nedeljo 28. julija 1940 ob pol 10. uri v Zadružnem domu. Dnevni red: 1. Poročilo upravnega odbora in objasnitev sklepa okrajnega sodišča. 2. Poročilo nadzornega odbora. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Odobritev sklepnega računa za poslovno leto 1939. 5. Sklepanje o uporabi poslovnega prebitka. 6. Predlogi in pritožbe združnikov. 7. Sklepanje o razrešnici upravnemu in nadzornemu odboru. 8. Volitev upravnega odbora in namestnikov. 9. Volitev nadzornega odbora in namestnikov. 10. Razgovori združnikov. — Ako ta skupščina ne bi bila sklepna, bo sedem dni pozneje, to je 4. avgusta 1940, druga skupščina ob istem času in z istim dnevnim redom, ki bo sklepala pravilno in veljavno ne glede na število članov.

Izredni občni zbor Mizarske zadruge v Št. Vidu nad Ljubljano, r. z. z. o. z., bo v četrtek 25. julija 1940 ob 7 zvečer v združni pisarni. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora. 2. Preureditev zadruge v družbo z o. z. 3. Slučajnosti.

III. redna skupščina Nabavne in prodajne zadruge z o. j. v Mirni peči bo 28. julija 1940 ob 8 popoldne v Prosvetnem domu. Dnevni red: 1. Poročilo upravnega in nadzornega odbora. 2. Predlogi in pritožbe združnikov. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Sklepanje: a) odobritev letnih sklepnih računov; b) uporaba poslovnega prebitka; c) razrešnica članom upravnega in nadzornega odbora. 5. Nadomestna volitev v upravni in nadzorni odbor. 6. Sklepanje za spojitve in ustanovitve pododseka Strojne zadruge. 7. Določitev vsote, do katere sme zadruga najeti posojilo. 8. Slučajnosti.

Redni občni zbor Posojilnice pri Sv. Petru pod Svetimi gorami, r. z. z. n. z., bo 25. julija 1940 ob 8. uri v posojilniških poslovnih prostorih pri Sv. Petru pod Sv. gorami. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrditev računskega zaključka za leto 1939. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Sprememba pravil po določbah novega združnega zakona. 5. Volitev upravnega odbora in njega namestnikov. 6. Volitev nadzornega odbora in njega namestnikov. 7. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice pri Sv. Kunigundi na Pohorju, r. z. z. n. j., bo 28. julija 1940 ob 10 popoldne v posojilniški pisarni. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrditev računskega zaključka za leto 1939. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Sprememba pravil. 5. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Šmartnem pri Litiji, z. z. o. j., bo 11. avgusta 1940 ob pol 7 zjutraj v združni dvorani v Šmartnem pri Litiji. Dnevni red: 1. Poročilo odbora. 2. Predlogi in pritožbe združnikov. 3. Volitev nadzornega odbora. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske gospodarske zadruge v Št. Vidu pri Stični, r. z. z. o. z., bo v nedeljo 28. julija 1940 ob 3 popoldne v pisarni posojilnice. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1939. 4. Sprememba pravil po novem združnem zakonu. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Redni letni občni zbor Kmečko delavske hranilnice in posojilnice v Trbovljah, r. z. z. n. z., bo v nedeljo 28. julija 1940 ob 3 popoldne v posojilniških prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1939. 4. Sprememba pravil po novem združnem zakonu. 5. Volitev načelstva. 6. Volitev nadzorstva. 7. Slučajnosti.

Člani Zadružne zveze dobivajo list brezplačno • Cena listu za naročnike 25 din na leto. • Rokopisi naj se pošiljajo na naslov uredništvo „Narodnega gospodarja“ v Ljubljani, Zadružna zveza. Rokopisi se ne vračajo • Izdajatelj Zadružna zveza v Ljubljani • Odgovorni urednik dr. E. Ceferin v Ljubljani • Za Zadružno tiskarno M. Blejec v Ljubljani.